

Національна академія наук України
Інститут проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту проблем
моделювання в енергетиці
ім. Г.Є. Пухова НАН України
чл.-кор. НАН України
д.т.н., професор

B.B. Мохор

«28» лютого 2019 р.

Ухвалено на засіданні
Вченої ради Інституту проблем
моделювання в енергетиці
ім. Г.Є. Пухова НАН України
Протокол № 2
від «28» лютого 2019 р.

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО АСПІРАНТУРУ
ІНСТИТУТУ ПРОБЛЕМ МОДЕЛЮВАННЯ В ЕНЕРГЕТИЦІ
ІМ. Г.Є. ПУХОВА НАН УКРАЇНИ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII, «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого постановою КМУ від 23.03.2016 р. №261, «Положення про організацію освітнього процесу в Інституті проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України», «Положення про науково-навчальний центр кіберфізичних систем Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України».

1.1. Організація та координація діяльності з підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії в Інституті проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України (далі – інститут) здійснюються Науково-навчальним центром кіберфізичних систем.

1.2. Загальне науково-методичне керівництво і контроль за організацією та координацією діяльності з підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії здійснює Вчена рада інституту.

1.3. Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Інституті проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова Національної академії наук України є аспірантура.

1.4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється за формами:

- очною (денною, вечірньою)
- заочною (дистанційною) за контрактом;

– поза аспірантурою (для осіб, які професійно здійснюють наукову, або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи у відповідному закладі вищої освіти).

1.5. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:

- за рахунок коштів державного бюджету (за державним замовленням);
- за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту).

1.6. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в інституті здійснюється згідно з ліцензією на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні в галузі знань 12 «Інформаційні технології» зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» з ліцензованим обсягом 15 осіб (наказ МОН України від 24 квітня 2017 р. № 86-л).

2. ПОРЯДОК ПРИЙОМУ НА НАВЧАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ

2.1. Правила прийому на навчання для здобуття ступеня доктора філософії затверджуються Вченю радою інституту та до початку нового календарного року (до 15 жовтня) оприлюднюються на офіційному веб-сайті. Правила прийому діють протягом відповідного навчального року.

2.2. Прийом на навчання здійснюється на конкурсній основі незалежно від джерел фінансування навчання.

До аспірантури інституту на конкурсній основі приймаються громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які проживають на території України на законних підставах, мають відповідний освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень (мають вищу освіту ступеня магістра (спеціаліста)). До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до вступних іспитів виключно у зв'язку з неподанням у встановлений термін документів, визначених правилами прийому.

Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі за державним замовленням і не захистилася або була відрахована з неї дестроково, має право на повторний вступ до аспірантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

2.3. Для проведення прийому до аспірантури створюється приймальна комісія, склад якої затверджується наказом директора інституту.

2.4. Рішення про допуск до складання вступних іспитів до аспірантури виноситься приймальною комісією за результатами розгляду поданих документів, реферату чи наукових праць з урахуванням висновку передбачуваного наукового керівника.

2.5. Перелік документів, необхідних для вступу до аспірантури:

1) заява вступника на ім'я директора інституту на участь у конкурсі до вступу до аспірантури за державним замовленням або на умовах контракту, з зазначенням шифру і назви наукової спеціальності, передбачуваного наукового керівника;

2) особовий листок з обліку кадрів;

3) копія диплома про закінчення закладу вищої освіти (за освітнім рівнем магістра чи спеціаліста) із додатком (особи, які здобули відповідну освіту за кордоном, подають копію нострифікованого диплома);

4) посвідчення про складання кандидатських іспитів (за наявності);

5) рекомендаційний висновок передбачуваного наукового керівника;

6) список опублікованих наукових праць і винаходів (у списку виділити публікації у фахових виданнях та у виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus або Web of Science) із візою передбачуваного наукового керівника.

Вступники, які не мають опублікованих наукових праць і винаходів, подають реферат з обраної наукової спеціальності та відгук на реферат передбачуваного наукового керівника;

7) медична довідка про стан здоров'я за формою № 086/о;

8) копії паспорта та довідки про присвоєння ідентифікаційного коду;

9) копію військово-облікового документа для військовозобов'язаних (крім випадків, передбачених законодавством);

10) три фотокартки розміром 3x4 см.

Вступник пред'являє особисто:

– документ, що засвідчує особу та громадянство;

– документ державного зразка (оригінал) про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень магістра (спеціаліста) і додаток до нього.

Копії документів без пред'явлення оригіналів не приймаються.

Копії документів засвідчуються за оригіналами відділом кадрів інституту.

Особа, яка подає для вступу до аспірантури диплом, що виданий іноземним вищим навчальним закладом, допускається до вступних випробувань приймальною комісією нарівні з іншими особами. Зарахування такого вступника здійснюється за умови успішного складання ним вступних іспитів та прийняття Вченого ради інституту рішення про визнання його диплома.

2.6. Прийом документів від осіб, які вступають до аспірантури, проводиться з 01 серпня по 10 вересня поточного року.

2.7. Вступні іспити для осіб, які вступають до аспірантури, проводяться з 12 по 29 вересня поточного року.

Вступні випробування до аспірантури інституту складаються з:

1) іспиту зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра).

Особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), за рішенням приймальної комісії можуть бути призначені додаткові вступні випробування. Додаткові вступні випробування оцінюються за шкалою "зараховано" або "незараховано". Вступник, що отримав "незараховано", до складання вступних іспитів не допускається;

2) іспиту з іноземної мови в обсязі навчальних програм для вищих навчальних закладів IV рівня акредитації. Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного іспиту з іноземної мови з найвищим балом.

Послідовність складання вступних іспитів до аспірантури інституту наступна: додаткове вступне випробування (за необхідності), іспит зі спеціальності, іспит з іноземної мови.

Для проведення вступного іспиту зі спеціальності створюється комісія, склад якої призначається наказом директора інституту. До складу комісії включаються доктори філософії (кандидати наук) та доктори наук, які проводять в інституті наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми.

Вступні іспити з іноземної мови проводяться в Центрі наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України.

Програма вступного іспиту до аспірантури надається вступникам не пізніше, ніж за 10 днів до проведення іспиту.

За результатами проведення вступних іспитів до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною «Правилами прийому».

Особи, які без поважних причин не з'явились на вступні іспити у визначений розкладом час; особи, знання яких було оцінено балами нижче встановленого «Правилами прийому» мінімального рівня; особи, які забрали документи після дати закінчення прийому документів, до участі в наступних вступних іспитах та у конкурсному відборі не допускаються. Перескладання вступних іспитів не дозволяється.

2.8. Про зарахування до аспірантури або про відмову в зарахуванні до аспірантури за державним замовленням вступник повідомляється в 5-денний термін з дня прийняття приймальною комісією відповідного рішення.

Вступник, який не був рекомендований приймальною комісією на зарахування на місця, що фінансуються за кошти державного бюджету, може взяти участь у конкурсі на навчання за кошти фізичних та юридичних осіб у межах ліцензійного обсягу інституту зі спеціальності.

Рішення щодо участі вступника у конкурсі на навчання за кошти фізичних та юридичних осіб з числа тих, яким було анульовано рекомендацію до зарахування на навчання за кошти державного бюджету, приймається за заявою вступника, що подається до приймальної комісії та долучається до його особової справи.

2.9. Рейтинговий список вступників розміщується на сайті інституту не пізніше 10 жовтня поточного року.

2.10. Рішення приймальної комісії про зарахування до аспірантури затверджується наказом директора інституту та оприлюднюється до 01 листопада поточного року.

2.11. Для врегулювання відносин між аспірантом, який прийнятий на навчання до аспірантури, та інститутом укладається відповідний договір встановленого зразка

2.12. Початок навчання осіб, які зараховані до аспірантури Інституту – з 01 листопада поточного року.

2.13. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі – чотири роки.

3. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

3.1. Аспіранту одночасно з його зарахуванням відповідним наказом директора інституту призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників з науковим ступенем.

Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта і відповідає перед Вчену радою інституту за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника. Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво, як правило, не більше п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук.

Науковий керівник, який має ступінь доктора філософії, може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями, як правило, не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження. Вчена рада інституту з урахуванням потреб аспіранта та ефективності роботи наукового керівника з підготовки докторів філософії може відвести більшу кількість годин навчального навантаження керівникові з їх оплатою за рахунок коштів спеціального фонду інституту.

Рішенням Вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

3.2. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються Вчену радою інституту.

3.3. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури складаються з освітньої та наукової складових.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються Вчену радою інституту протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

Освітньо-наукова програма аспірантури інституту включає не менше чотирьох складових, що передбачають:

- здобуття глибинних знань зі спеціальності 122 «Комп’ютерні науки», за якою аспірант проводить дослідження;
- оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;
- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усного та письмового представлення результатів власного наукового дослідження українською

мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності;

– здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі;
- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

Вчена рада інституту має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в інших вищих навчальних закладах компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформлюється у виді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури.

3.4. Протягом терміну навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити (подати до захисту) дисертацію.

3.5. Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальними планами наукової роботи, в яких визначаються зміст, терміни виконання та обсяг наукових робіт, а також термін захисту дисертації протягом навчання в аспірантурі.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання і використовується для оцінювання успішності запланованої наукової роботи.

Аспіранти мають право змінювати індивідуальний навчальний план за погодженням із своїм науковим керівником у порядку, який затверджується вченуою радою.

Порушення терміну виконання індивідуального плану наукової роботи без поважних причин, передбачених законодавством, може бути підставою для ухвалення вченуою радою інституту рішення про відрахування аспіранта.

3.6. Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю.

Відповідно до навчального плану підготовки доктора філософії:

- у січні поточного навчального року проводиться рубіжна атестація за науковою складовою освітньо-наукової програми (контроль за виконанням індивідуального плану) аспірантів 1-4 років навчання;
- у червні поточного навчального року проводиться рубіжна атестація за освітньою складовою освітньо-наукової програми аспірантів 2-3 років навчання.

Для проведення атестації створюється атестаційна комісія, яка призначається наказом директора інституту.

Результати атестації затверджуються Вченою радою інституту.

За результатами атестації відповідним наказом директора інституту аспірант переводиться на наступний рік навчання (або відраховується з аспірантури) до 01 листопада поточного року.

3.7. Відповідно до навчального плану підготовки доктора філософії канікулярна відпустка за перше півріччя поточного навчального року надається в перші два тижні січня поточного навчального року.

Канікулярна відпустка за поточний навчальний рік надається з останнього тижня червня до кінця серпня поточного навчального року.

3.8. Підготовка в аспірантурі завершується захистом (поданням до захисту) результатів наукових досліджень у спеціалізованій вченій раді.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в галузі знань 12 «Інформаційні технології» зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки», результати якого складають оригінальний внесок у відповідній галузі та оприлюднені у відповідних публікаціях.

3.9. Здобувачі мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

3.10. Аспірант, який захистився до закінчення терміну підготовки в аспірантурі, має право за власним вибором:

- отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті інституту на відповідний календарний рік, та за власною заявою бути відрахованим з аспірантури;

- отримати за власною заявою оплачувану академічну відпустку на термін, що залишився до завершення нормативного терміну підготовки в аспірантурі.

Якщо аспірант захистив дисертацію на другому чи третьому році підготовки в аспірантурі та був обраний за конкурсом на відповідну посаду наукового працівника, то загальна сума залишку стипендії нараховується йому як щомісячна надбавка до заробітної плати.

3.11. Стан готовності аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану.

Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії публічно захищають наукові досягнення у формі дисертації, як правило, у постійно діючій спеціалізованій вченій раді Д 26.185.01, яка функціонує в інституті.

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТІВ

4.1. Аспіранти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України «Про вищу освіту». З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти мають право на:

– вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної в інституті;

– отримання методичного і змістового наукового консультування щодо власного дослідження наукового керівника, для аспірантів на чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками у разі призначення вченою радою інституту двох керівників;

– безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;

– академічну мобільність, що реалізується відповідно до «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579;

– академічну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відповідно до законодавства.

4.2. Аспіранти повинні виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України «Про вищу освіту», а також зобов'язані: дотримуватися морально-етичних норм і стандартів поведінки, виконувати індивідуальний план наукової роботи та систематично звітувати про хід його виконання атестаційній комісії. Захистити (подати до захисту) в установлений термін свої наукові досягнення у виді дисертації.

4.3. Покладення закладом вищої освіти на аспіранта обов'язків, не пов'язаних з виконанням відповідної освітньо-наукової програми та підготовкою дисертації, забороняється.

4.4. Аспіранти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

5. ПОРЯДОК ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНӨВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ АСПІРАНТІВ

5.1. Підставами для відрахування з аспірантури є:

1) завершення навчання за відповідною освітньою (науковою) програмою;

- 2) власне бажання;
- 3) переведення до іншого навчального закладу;
- 4) невиконання індивідуального навчального плану;
- 5) порушення умов договору (контракту), укладеного між Інститутом та аспірантом, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання;
- 6) інші випадки, передбачені законом.

Особа, відрахована з аспірантури до завершення навчання за освітньою програмою, отримує академічну довідку, що містить інформацію про результати навчання, назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС за встановленим зразком.

5.2. Аспіранти мають право на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливлюють виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Таким особам надається академічна відпустка в установленому порядку. Навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (у тому числі іноземних держав) може бути підставою для перерви у навчанні, якщо інше не передбачено міжнародними актами чи договорами між закладами вищої освіти.

Аспірантам, призваним на військову службу у зв'язку з оголошенням мобілізації, гарантується збереження місця навчання та стипендії.

Здобувачам вищої освіти, які реалізують право на академічну мобільність, протягом навчання, стажування чи здійснення наукової діяльності в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами гарантується збереження місця навчання та виплата стипендії відповідно до положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Такі особи не відраховуються із складу здобувачів вищої освіти.

5.3. Особа, вірахована з закладу вищої освіти до завершення навчання за відповідною освітньою програмою, має право на поновлення на навчання в межах ліцензованого обсягу закладу вищої освіти.

5.4. Поновлення на навчання осіб, вірахованих із закладів вищої освіти або яким надано академічну відпустку, а також переведення здобувачів вищої освіти здійснюються, як правило, під час канікул.

5.5. Для поновлення на навчання особа, якій надано академічну відпустку, не пізніше ніж за 1 місяць до закінчення терміну відпустки повинна подати заяву про поновлення, яка розглядається на найближчому засіданні Вченої ради Інституту. Рішення Вченої ради затверджується і оформляється наказом директора Інституту. У випадку неподання заяви про поновлення на навчання у визначений термін особа віраховується з аспірантури.

Вчений секретар
ПМЕ ім. Г.Є. Пухова
НАН України
к.т.н.

С.Ф. Гончар